

“RỜI XA TRIỀU ĐÌNH” ĐƯỢC DỊCH SANG TIẾNG ANH

Vừa qua, tại Khoa Sáng tác và Lý luận - Phê bình Văn học (Trường Đại học Văn hóa Hà Nội) đã diễn ra buổi giới thiệu cuốn sách *Rời xa triều đình* (Beyond the Court Gate), đây là tuyển tập thơ của Nguyễn Trãi do hai dịch giả Paul Hoover và Nguyễn Đỗ chuyển ngữ sang tiếng Anh. Theo kế hoạch, chuyến giao lưu của hai dịch giả Paul Hoover và Nguyễn

Đỗ sẽ kéo dài khoảng 10 ngày 20/5 đến 31/5/2011. Theo đó, Khoa Sáng tác và Lý luận - Phê bình Văn học, (tiên thân là Trường Viết văn Nguyễn Du) Trường ĐH Văn hóa Hà Nội sẽ là điểm khởi đầu cho chuyến đi và cũng là nơi duy nhất được hai dịch giả chọn để giới thiệu và giao lưu về cuốn sách này tại khu vực phía Bắc. Dịch giả Nguyễn Đỗ cho biết, trong hành trình giới thiệu tuyển tập, sẽ có thêm sự tham gia của một số nhà thơ, nhà phê bình và những nơi đến sẽ là Nghệ An, Quảng Ngãi và Thành phố Hồ Chí Minh.

Buổi giao lưu giới thiệu về cuốn *Rời xa triều đình* của hai dịch giả Paul Hoover và Nguyễn Đỗ được nhiều nhà văn, nhà thơ và nhà phê bình như Phạm Xuân Nguyên, Văn Giá, Nguyễn Thị Minh Thái, Trần Đức Ngôn; các nhà thơ: Giáng Vân, Nguyễn Bao, Nguyễn Anh Nông,... đến dự, bên cạnh đó là đông đảo bạn đọc yêu thích thơ Nguyễn Trãi. *Rời xa triều đình* là tập thơ dịch công phu, có hệ thống, lần đầu tiên được giới thiệu với độc giả ở Mỹ và các nước sử dụng tiếng Anh. Tập thơ này đã phản ánh khá đầy đủ sự nghiệp sáng tác, phong cách nghệ thuật của Nguyễn Trãi - anh hùng dân tộc, một nhà thơ lớn của Việt Nam.

Trong buổi giao lưu, dịch giả Nguyễn Đỗ đã chia sẻ việc dịch thơ Nguyễn Trãi của mình, theo ông, mùa hè năm 2003 khi nhà thơ Hoàng Hưng đến Mỹ, giữa

ông và Hoàng Hưng đã có cuộc hội ngộ trong một căn phòng trật tự và đã cùng đọc thơ Nguyễn Trãi trong một tâm cảm rung rung. Về tâm vóc, thơ Nguyễn Trãi có thể sánh ngang hoặc hơn Lý Bạch, Đỗ Phủ của Trung Quốc, dịch giả Paul Hoover khẳng định. Tính triết lý, và tâm thức thời đại trong thơ Nguyễn Trãi đã dành được sự quan tâm của rất nhiều người trong đó có không ít các học giả, nhà thơ, nhà văn xứ Mỹ và các nước có sử dụng tiếng Anh. Với dịch giả Paul Hoover thì chính tâm thức thời đại và giá trị nghệ thuật vượt thời gian trong thơ Nguyễn Trãi đã thuyết phục ông bắt tay cùng Nguyễn Đỗ dịch và xuất bản tuyển tập thơ này.

Cũng trong buổi giao lưu với hai dịch giả Paul Hoover và Nguyễn Đỗ, nhà thơ Nguyễn Duy chia sẻ, có những điều, những sự kiện chính sử chép khác với trong thơ, đọc thơ Nguyễn Trãi giúp chúng ta hiểu hơn về người, về đời của một tác gia lớn. Trong thơ Nguyễn Trãi thường xuất hiện nhiều địa danh của Trung Quốc, lúc đầu tôi rất phân vân bởi theo chính sử, Nguyễn Trãi chưa từng sang Trung Quốc, tuy nhiên thơ đã phản ánh điều ngược lại. Theo nhà thơ Nguyễn Duy bằng vào việc nghiên cứu thơ và đối chiếu với chính sử thì năm 1407 khi Hồ Quý Ly và Nguyễn Phi Khanh bị bắt, Nguyễn Trãi cũng bị bắt và bị lưu đày mười năm ở Nam Kinh. Khi Nguyễn Phi Khanh mất, năm 1418 Nguyễn Trãi mới được nhà Minh thả về và nhà thơ

Nguyễn Duy khẳng định Nguyễn Trãi trở về bằng đường thủy điều này được phản ánh rất rõ qua bài thơ “Viết trong thuyền về Côn Sơn”. Khi nói đến thơ Nguyễn Trãi, dịch giả Nguyễn Đỗ qua nghiên cứu văn bản cũng như nghệ thuật thơ Nguyễn Trãi nhận định, thơ Nguyễn Trãi có sự tiệm cận thơ hiện đại đọc thơ ông cảm giác như thơ của thế kỉ XX - XXI.

Sau phân đọc thơ Nguyễn Trãi với với các bản phiên âm Hán Việt, bản dịch của Nguyễn Duy sang thể lục bát, bản dịch Nguyễn Đỗ và bản dịch tiếng Anh của dịch giả Paul Hoover có một số câu hỏi của các nhà Phê bình văn học, các nhà thơ và người quan tâm đến thơ Nguyễn Trãi xoay quanh vấn đề dịch. Qua trao đổi, dịch giả Paul Hoover cho biết độ ngắn dài của tiếng Việt và tiếng Anh khác nhau, bởi tính nhạc cũng khác nhau. Ở tiếng Việt thì tính nhạc rất cao và rõ ràng tách bạch còn với tiếng Anh thì đó là sự kéo dài, chi tiết. Đặc điểm thơ Nguyễn Trãi là tính triết lý rất nhiều nên rất khó chuyển tải hết khi dịch. Người dịch cũng là người sáng tạo, sáng tạo trên văn bản gốc nhưng anh ta phải đảm bảo kiểm soát được mình. Dịch giả Paul Hoover lấy làm thú vị với một số bài thơ Đường khi chuyển ngữ có sự tương đồng về tính nhạc với nguyên tác.

Lâu nay, chúng ta vẫn ao ước quảng bá văn hóa, thơ ca Việt Nam ra thế giới nhưng khâu này còn nhiều hạn chế. Phần lớn đều là nỗ lực cá nhân. “Tôi thật sự bất ngờ và cảm kích khi ở một chân trời xa như nước Mỹ, lại có những người quan tâm và xúc động thực sự về Văn học – Nghệ thuật của chúng ta” - kết thúc buổi giao lưu, Nhà phê bình Văn học Văn Giá đã chia sẻ.

HOÀNG PHÙNG